

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет будівництва і архітектури
Кафедра охорони праці та навколишнього середовища

ПРОГРАМА
вступного екзамену в аспірантуру
за спеціальністю 263 - «Цивільна безпека»

Затверджено
на засіданні кафедри охорони праці
та навколишнього середовища
Протокол № 9 « 18 » травня 2022 р.

м. Київ - 2022

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ВСТУПНОГО ЕКЗАМЕНУ

Тема 1. Організаційні та правові аспекти в сфері охорони праці.

Закон України «Про охорону праці», основні підзаконні акти.

Державний нагляд, відомчий і громадський контроль за станом охорони праці на підприємстві.

Стан охорони праці на підприємствах будівельної галузі, аспекти впливу та невизначеності.

Засоби колективного та індивідуального захисту працівників.

Навчання з питань охорони праці. Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці.

Аналіз виробничого травматизму. Методи аналізу, основні показники. Профілактика виробничого травматизму.

Загальні вимоги щодо забезпечення роботодавцями охорони праці працівників.

Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування».

Міжнародне законодавство в сфері охорони праці.

Тема 2. Система управління охороною праці на підприємстві.

Вимоги до побудови та впровадження СУОП на підприємстві.

Мета впровадження, завдання та структура СУОП на підприємстві. Особливості побудови СУОП на підприємствах будівельної галузі.

Вимоги до рівня професійних компетентностей фахівця служби охорони праці.

Ефективність функціонування СУОП.

Ризик-орієнтований підхід при впровадженні діяльності в рамках СУОП.

Тема 3. Психофізіологічні та фізичні шкідливі та небезпечні виробничі фактори.

Види монотонності й втоми.

Стрес, гіподинамія – вплив, механізми захисту, компенсація впливу.

Ергономіка робочого місця та обладнання.

Причини і характер забруднення повітряного середовища на підприємствах будівельної галузі.

Класифікації шкідливих речовин, що забруднюють повітряне середовище робочої зони.

Нормалізація параметрів мікроклімату на робочих місцях. Методи оздоровлення повітряного середовища.

Промислова вентиляція. Види та системи вентиляції.

Опалення виробничих приміщень. Системи та режими використання.

Основні гігієнічні вимоги до виробничого освітлення. Природне освітлення.

Штучне освітлення. Штучні джерела світла.

Дія виробничих шумів і вібрацій на організм людини. Професійні захворювання, що формуються під впливом шуму і вібрації.

Методи і засоби захисту від шуму, їх класифікація.

Нормування параметрів виробничого шуму, ультразвуку і інфразвуку.

Джерела електромагнітних полів. Класифікація полів по частоті.

Правила охорони праці при експлуатації екранних пристроїв.

Норми радіаційної безпеки в Україні.

Тема 4. Електробезпека на робочому місці.

Електротравматизм у будівельній галузі, його причини й наслідки. Дія електричного струму на людину, види ураження.

Фактори, що впливають на результат ураження людини електричним струмом.

Перша допомога потерпілим від дії електричного струму.

Аналіз безпеки електричних мереж. Напруга дотику.

Основні заходи електробезпеки: застосування знижених напруг, забезпечення регламентованого доступу до електроустановок, ізоляція, захисне заземлення, занулення, захисне відключення, блокування, сигналізація, індивідуальні засоби захисту.

Методи і засоби захисту від статичної і атмосферної електрики. Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів. Правила улаштування електроустановок.

Тема 5. Безпека експлуатації виробничого обладнання, машин і механізмів

Вимоги щодо безпеки устаткування.

Небезпечні зони устаткування і засоби захисту.

Основні вимоги безпеки до конструкцій і експлуатації підйомно-транспортних машин.

Прилади і пристрої безпеки підйомно-транспортних машин, принципи їхньої дії.

Охорона праці в автоматизованих виробництвах.

Промислова безпека в будівельній галузі. Основні положення, норми законодавства.

Тема 6. Управління та організація діяльності органів цивільного захисту.

Міжнародні норми в сфері управління цивільного захисту, техногенною безпекою.

Система управління цивільним захистом.

Регіональні системи управління охороною праці.

Організація робіт підвищеної небезпеки на підприємствах будівельної галузі.

Організаційно-технічні заходи з профілактики, запобігання, локалізації та ліквідації наслідків техногенних аварій та катастроф.

Законодавчі та нормативно-правові акти, які регулюють питання щодо профілактики, запобігання, локалізації техногенних аварій та ліквідації їх наслідків.

Тема 7. Моніторинг та профілактика надзвичайних ситуацій.

Моніторинг надзвичайних ситуацій.

Моніторинг небезпек, що можуть спричинити надзвичайні ситуації.

Ідентифікація і паспортизація потенційно небезпечних об'єктів.

Планування заходів з питань цивільного захисту.

Практична підготовка та відпрацювання дій за планами реагування на надзвичайні ситуації.

Поняття про Єдину систему цивільного захисту.

Забезпечення техногенної безпеки суб'єктами господарювання.

Стійкість роботи об'єктів господарювання у надзвичайних ситуаціях мирного та воєнного часу.

Ідентифікація та декларування об'єктів підвищеного небезпеки.

Тема 8. Державне регулювання діяльності у сфері цивільного захисту.

Управління єдиною системою цивільного захисту.

Державна політика у сфері цивільного захисту.

Роль і місце центральних органів виконавчої влади у сфері цивільного захисту на сучасному етапі.

Роль місцевих органів виконавчої влади в забезпеченні захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій.

Завдання і обов'язки суб'єктів господарювання у сфері цивільного захисту.

Організація координації дій органів управління, сил і засобів ЦЗ під час виникнення НС місцевого та територіального рівнів.

Особливості планування роботи ЄДСЦЗ.

Порядок розробки та зміст планів дій органів управління і сил цивільного захисту при виникненні НС.

Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій.

Тема 9. Технічне та організаційне забезпечення атестації робочих місць.

Регуляція трудової діяльності людини.

Шляхи підвищення працездатності і попередження перевтоми.

Шляхи підвищення особистої безпеки.

Стан несприятливих умов праці робітників при виконанні виробничих процесів.

Законодавство України в галузі гігієни праці та виробничої санітарії.

Необхідність гігієнічної регламентації небезпечних та шкідливих факторів, присутніх у середовищі життєдіяльності людини.

Законодавство України про регламентацію умов пільгового виходу на пенсію.
Перелік важких робіт і робіт зі шкідливими і небезпечними умовами праці.

Тема 10. Пожежна безпека в умовах виробництва.

Загальні відомості про процес горіння.

Причини пожеж у виробничих умовах, оцінка пожежної небезпеки промислових підприємств.

Пожежна профілактика.

Вимоги пожежної безпеки до електроустановок.

Організація пожежної охорони.

Вогнегасні речовини, їх властивості та умови використання.

Пожежна сигналізація, автоматичні засоби пожежогасіння.

Нормативно-правова база в сфері пожежної безпеки.

Література

1. Директива Ради Європейських Співтовариств 89/391/ЕЕС «Про впровадження заходів, що сприяють поліпшенню безпеки й гігієни праці працівників».

2. Конвенція МОП 187 «Про основи, що сприяють безпеці й гігієні праці».

3. ДСТУ 2293:2014. «Охорона праці. Терміни та визначення понять».

4. Закон України Про охорону праці URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>.

5. Закон України Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text>.

6. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/337-2019-%D0%BF#Text>.

7. Типове положення Про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0316-07#Text>.

8. Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0141-93#Text>.

9. Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/442-92-%D0%BF#Text>.

10. Методичні рекомендації для проведення атестації робочих місць за умовами праці. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0041205-92#Text>.

11. Вимоги щодо безпеки та захисту здоров'я працівників під час роботи з екранними пристроями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0508-18#Text>.

12. ДСанПіН 3.3.2-007-98 Гігієнічні вимоги до організації роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0007282-98#Text>.

13. Мінімальні вимоги з охорони праці на тимчасових або мобільних будівельних майданчиках. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-17#Text>.

14. НПАОП 0.00-7.11-12. Загальні вимоги стосовно забезпечення роботодавцями охорони праці працівників. Затв. Наказом МНС України №67 від 25.01.2012.

15. ДСТУ ISO 45001:2019 Системи управління охороною здоров'я та безпекою праці. Вимоги та настанови щодо застосування (ISO 45001:2018, IDT). URL : http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=88004.

16. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0472-14#Text>.

17. ДСН 3.3.6.042-99. Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень. URL : https://dnaop.com/html/34094/doc-%D0%94%D0%A1%D0%9D_3.3.6.042-99.

18. ДБН В.2.5-28:2018 Природне і штучне освітлення. URL: <https://ledeffect.com.ua/images/branding/dbn2018.pdf>.

19. ДБН В.2.5-67:2013 Опалення, вентиляція та кондиціонування. URL : http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=50154.

20. ДСН 3.3.6.037-99 Санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va037282-99#Text>.

21. ДСН 3.3.6.039-99 Державні санітарні норми виробничої загальної та локальної вібрації URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va039282-99#Text>.

22. Правила улаштування електроустановок ПУЕ-2009. - Х.: Вид-во «Форт», 2009. - 704 с.

23. ДСТУ Б А.3.2-13:2011 Система стандартів безпеки праці. Будівництво. Електробезпеність. Загальні вимоги (ГОСТ 12.1.013-78, MOD) http://online.budstandart.com/ua/component/virtuemart/3_3/komiitety_ta_komiisi_610/naukovo-tekhniichnyi_6558/A.3.2-13-2011+27973-detail.html.

24. ДСТУ Б В.2.5-82:2016 Електробезпека в будівлях і спорудах. Вимоги до захисних заходів від ураження електричним струмом. URL : http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=65395.

25. ДБН В.1.1-7:2016 Пожежна безпека об'єктів будівництва. Загальні вимоги. URL : <https://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/1-1-0-88>.

26. ДСТУ Б В.1.1-36:2016 Визначення категорій приміщень, будинків, установок за вибухопожежною та пожежною небезпекою. URL : https://dbn.co.ua/load/normativy/dstu/dstu_b_v_1_1_36/5-1-0-1759.

27. НПАОП 40.1-1.21-98. Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів. URL : http://online.budstandart.com/ru/catalog/doc-page.html?id_doc=48644.

28. ДБН В.2.2-28-2010 «Будинки і споруди. Будинки адміністративного та побутового призначення».

29. ДСТУ 7299:2013. Дизайн і ергономіка. Робоче місце оператора. Взаємне розташування елементів робочого місця. Загальні вимоги ергономіки (замінює ГОСТ 22269-76).

30. ДСТУ 8604:2015 Дизайн і ергономіка. Робоче місце для виконання робіт сидячи. Загальні ергономічні вимоги.
31. ДСТУ 8604:2015 Дизайн і ергономіка. Робоче місце при виконанні робіт сидячи. Загальні ергономічні вимоги (замінює ГОСТ 12.2.032-78).
32. ДСТУ 7950:2015 Дизайн і ергономіка. Робоче місце при виконанні робіт стоячи. Загальні ергономічні вимоги (замінює ГОСТ 12.2.033-78).
33. ДСТУ 7951:2015 Дизайн і ергономіка. Крісло оператора. Загальні ергономічні вимоги (замінює ГОСТ 21889-76).
34. ДСТУ 7252:2011. Дизайн і ергономіка. Зал і кабіни операторів взаємне розташування місць. Загальні вимоги ергономіки (замінює ГОСТ 21958-76).
35. ДСТУ 3899:2013. Дизайн і ергономіка. Терміни та визначення основних понять (замінює ДСТУ 3899-99, ДСТУ 2429-94).
36. ДСТУ EN ISO 14738:2015 Безпечність машин. Антропометричні вимоги до проектування автоматизованих робочих місць на машинах (EN ISO 14738: 2008, IDT).
37. ДСТУ 7238:2011. Система стандартів безпеки праці. Засоби колективного захисту працюючих. Загальні вимоги та класифікація.
38. «Кодекс законів про працю України» N 322-VIII від 10.12.71 (редакція станом на 25.07.2018). Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
39. Кодекс цивільного захисту України. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 34-35, ст.458 (редакція станом на 01.01.2018 року). Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.
40. Запорожець О.І. Основи охорони праці : підручник, 2-ге видання. Київ : ЦУЛ, 2018. 264 с. ISBN 978-617-673-423-9.
41. Одарченко М.С. Основи охорони праці : підручник / М.С. Одарченко, А.М. одарченко, В.І. Степанов, Я.М. Черненко. Харків : Стиль-Издат. 2017. 334 с.
42. Березуцький В. В. Ризик орієнтований підхід в охороні праці / В. В. Березуцький. – Saarbrücken : LAP Lambert Academic Publishing, 2019. 108 с.
43. Основи професійної безпеки та здоров'я людини : підручник / В. В. Березуцький [та ін.] ; під ред. проф. В. В. Березуцького. Харків : НТУ “ХПІ”, 2018. 553 с.
44. Березуцький В.В. Небезпечні виробничі ризики та надійність: навч. посібник / В.В. Березуцький, М.І. Адаменко; Харківський політехнічний ін-т, нац. техн. ун-т. – Харків: ФОП Панов А.М., 2016. 385 с.
45. Ризик-менеджмент використання обладнання та технологій : навч. посібник для студентів спеціальності 263 «Цивільна безпека», освітня програма «Охорона праці» / В.В. Березуцький. Харків : ФОП Панов А.М. 2020. 424 с.
46. Грибан В.Г., Негодченко О.В. Охорона праці : навч.посіб., 2-е вид. Київ : ЦНЛ. 2019. 280 с. ISBN 978-966-364-832-3.
55. Беликов А.С., Сафонов В.В., Нажа П.Н. Охрана труда в строительстве : підручник / За ред. Беликова А.С. Київ : Основа, 2014. 592 с.